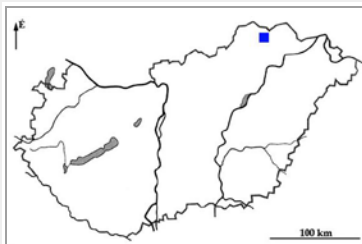


Dr. Dávid Árpád (2011)

Telkibánya, Vörösvízi-táró

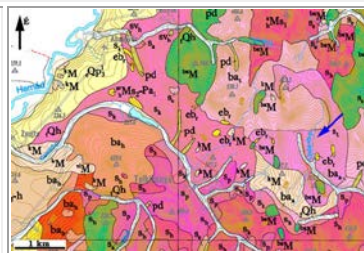
Telkibányától K-ÉK-re található a térség egyik leghíresebb aranykutató tárója, a Vörösvízi-táró (5.12.1_ ábra). Megközelítése gyalogosan lehetséges csak. A Mátyás király kútjától indul északi irányba a sárga turistajelzés, ami közvetlenül a bányabejárat mellett kanyarodik el nyugati irányba. Az út során igen változatos ásványtársulások gyűjthetők az erdőben található kisebb meddőhányókon és horpákon. A terület földrajzi koordinátái: 48°29'23.70"É, 21°24'11_65"K (5.12.2. ábra).



5.12.1_ ábra: A telkibányai Vörösvízi-táró földrajzi elhelyezkedése



5.12.2. ábra: Telkibánya és környéke topográfiai térképe



5.12.3. ábra: Telkibánya és környéke földtani képződményei

Az itt található kőzetek a Baskói Andezit Formáció Telkibányai Kálimetaszomatit Tagozatába sorolhatók. Maga az andezit összetételét tekintve savanyú piroxénandezit, melyet igen változatos módon érintett a vulkáni utóműködés. Bentonitosodás, oxidáció, propilitesedés (zöldkövesedés, kloritosodás) mellett kálidús oldatok metasomatizálták és alakították át az eredeti kőzetet. Ennek eredményeképpen keletkezett kőzeteket kálitrachit, pszeudotrachit, kálimetaszomatit néven említi a szakirodalom. Ezek K₂O-tartalma gyakran eléri a 9-12%-ot. A vulkáni működés szüneteiben, majd annak lezárulását követően a vulkáni utóműködés a fő vulkáni tevékenységhez hasonló változatosságú volt. Egyrészt megváltoztatta a kőzet eredeti ásványos összetételét, másrészt a forróvizes oldatokból kova, karbonát és egyéb érces és nemérces ásványok váltak ki. Ezek között igen fontos szerepet kapott a könnyen oldatba kerülő kálium, mely a kőzeteket szinte eredeti összetételüktől függetlenül átjárta, és bennük a káliumszilikát ásványok, például az adulár újabb generációját rakta le. Ezt a folyamatot nevezzük kálimetaszomatózisnak. Ehhez a folyamathoz köthető a Kárpát-medencében található aranyérces telepek kialakulása is. Legjellemzőbb előfordulásai Telkibánya környékén található (5.12.3. ábra).

A sárga jelzés mentén a következő ásványok gyűjthetők a hányókon:

Akantit: fekete vaskos fészkek, a telérkvarc üregeiben mm-es, nyúlt-oszlopos, néha túskealakú kristályok. *Galenit*: centiméteres hintések, erek, az üregekben 1-2 mm-es hexaéderek. *Gipsz*: szüntelen, 1-3 mm-es tűk, sugaras halmazok. *Goethit*: rozsdabarna foltok, bekérgezések, gömbös halmazok. *Hematit*: vörösbarna, földes tömegek, bevonatok. *Jarosit*: sárga, földes bevonat, ritkábban mm körüli romboéderek. *Kvarc*: a telérkvarc uralkodó ásványa, az üregekben 1-3 cm-es kristályok, közöttük az *ametszt*, *füstkvarc*, *hegyikristály* és *morion* változatok sem ritkák. A bontott mellékkőzetekben néha sokkal nagyobb kristályok (5-15 cm) fordulnak elő, melyek a kőzet elmállása után a talajtakaróban található.

Markazit: hintések, erek, bekérgezések formájában jelenik meg.

Opál: a telérkvarcban barna, sárga, vaskos tömegek.

Ortoklász (adulár): fehér, színtelen, több cm-es vaskos tömegek, a repedésekben 1-3 mm-es romboéderszerű kristályok kvarccal.

Pirargirit, proustit: sötét meggypiros, illetve világosabb piros 1-3 mm-es fészkek, zömök-oszlopos kristályok. Általában műszeres vizsgálattal különböztethetők meg egymástól.

Pirit: hintések, erek, 1-3 mm-es kristályok formájában található.

Szfalerit: sötétbarna fészkek, hintések, az üregekben 1-3 mm-es tetraéderek található.

Válogatott irodalom

Bognár L. 1987: Ásványhatározó. – Gondolat Kiadó, Budapest, p. 478.

Horváth J. – Zelenka T. 1997: A telkibányai nemesfém-ércesedés legújabb bányaföldtani adatai és értékelése – [Földtani Közöny](#), 127(3-4), 405-430.

Juhász Á. 1987: Évmilliók emlékei. – Gondolat Kiadó, Budapest, 172-173., 463-470.

Komlóssy Gy. 1997: Nemesfém kutatási lehetőségek Telkibánya környékén. – [Földtani kutatás: földtani szakmai folyóirat](#), 34(2), 5-7.

Szakáll S. (szerk.) 1996: 100 magyarországi ásványlelőhely. – Minerofil Kiskönyvtár II., p. 139.

Szakáll S. 2007: A Tokaji-hegység ásványtani jellemzése. – In: Baráz Cs. – Kiss G. (szerk.) 2007: A Zempléni Tájvédelmi Körzet. Abaúj és Zemplén határán. – Eger, 45-54.

Szakáll S. 2008: Barangolás az ásványok világában. – Debrecen, p. 120.

Szakáll S. – Jánosi M. 1995: Magyarország ásványai. Kiállításvezető. – Miskolc, 27-36.

Szepesi J. – Kozák M. 2008: A telkibányai Cser-hegy-Ó-Gönc riolit-perlit vonulat fáciesgenetikai és paleovulkáni rekonstrukciója. – [Földtani Közöny](#), 38(1), 61-83.